

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası'na Yönelik Tutumları¹

Ovlyaguly Durdymyradov²

Melek Körükcü³

Özet

Gerçekleştirilen bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde gönüllülük noktası temel alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan 118 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada Akın, Saraçlı, Kılıç ve Yıldırım (2017) tarafından geliştirilen “Türk Dünyası Tutum Ölçeği” ile araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarında; cinsiyet, sınıf, yaş, son 1 yılda Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılma, Türk Dünyası ile ilgili ders alma, Türk Dünyası ülkelerine seyahat etme değişkenleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni arasında erkek öğretmen adayları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi, yaş, Türk Dünyası ile ilgili ders alma ile Türk Dünyası ülkesine seyahat etme değişkenlerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı

- 1 Bu çalışma Doç. Dr. Melek KÖRÜKCÜ danışmanlığında Ovlyaguly DURDYMYRADOV tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası'na Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.
- 2 Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, atamjan09062021@gmail.com
- 3 Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi, melekcorukcu@ohu.edu.tr, 0000-0002-7824-3497

görülmektedir. Son 1 yılda Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılma durumu değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılan öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan bulgulara yönelik olarak önerilerde bulunulmuştur.

1. Türk Dünyası

Türk Dünyası, Türklerin yaşadığı bölgeye verilen basit isim olarak bilirse de birçok farklı milleti içinde barındıran geniş bir coğrafyayı temsil etmektedir. Mevzubahis bölgenin büyük bir çoğunluğunu Orta Asya toprakları oluşturmakta, Türk Dünyası'nda yaşayan halkların da nüfus açısından çoğunluğunu Orta Asya'daki Türkler oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türk Dünyası denildiğinde akla birçok farklı bölge gelse de Türklerin ana yurdu olarak kabul edilen Orta Asya bunların başında gelmektedir. Tarihte Türk adıyla kurulan ilk devlet bilindiği üzere M.S. 6. yüzyılda ortaya çıkan Göktürk Devleti'dir. Bu devlete ve bu devletin halkına Tukyü/Türk dendiği Çin kaynaklarında geçmektedir. Aynı zamanda Göktürk Devleti'nin ikinci döneminde dikilen yazıtlardan bu kelimenin "Türk" olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bugün dünyada yaşayan toplam Türk nüfusu (2021 verilerine göre) 250 milyonu bulmaktadır (TDPB, 2021). Bu da Türk Milleti'ni Çinliler, Hintliler ve Endonezyalılarından sonra dünyanın en kalabalık 4. nüfusu yapmaktadır. Mevzubahis nüfus bilgisine birçok farklı coğrafya ve birçok farklı devlet bünyesinde yaşayan Türk halkları dâhildir. Bu da göstermektedir ki Türkler geniş bir coğrafyaya yayılmışlardır.

Tarih boyunca Türk Dünyası'nda birçok farklı devlet ve uygarlık kurulmuş, yıkılmış, el değiştirmiş, birleşmiş ve ayrılmıştır. Bu uygarlıkların bazı önemli olanlarını incelemek, bilmek, tarihsel bilinç açısından oldukça önemlidir. Kişinin kendi soyunu anlaması, atalarını anlaması ve onların kahramanlıklarına tanıklık etmesi elzemdir. Bu bağlamda Türk Dünyası'nda geçmişten günümüze bütün Türk devletlerinin anlatılması, kültürel ve siyasi özelliklerine ayrıntılı olarak değinilmesi sosyal bilgiler öğretmenlerine düşen önemli görevlerden biridir. Tarihte Türkler tarafından kurulmuş olan önemli devletler şu şekilde sıralanabilir:

- Asya Hun (Büyük Hun) Devleti
- Göktürk (Kök Türk) Devleti
- Batı Göktürk Kağanlığı
- Doğu Göktürk Kağanlığı
- Avar Devleti

- Hazar Devleti
- Uygur Kağanlığı
- Kırgız Kağanlığı
- Karluk Devleti
- Peçenek Devleti
- Oğuz Yabgu Devleti
- Kuman-Kıpçak Devleti
- Türkiş Kağanlığı
- Karahanlı Devleti
- Gazneliler
- Büyük Selçuklu İmparatorluğu
- Harzemşahlar Devleti
- Karakoyunlular
- Akkoyunlular
- Timur İmparatorluğu
- Babür İmparatorluğu
- Altın Orda Devleti
- Kazan Hanlığı
- Kırım Hanlığı
- Sibir Hanlığı
- Kazak Hanlığı
- Karakalpaklar
- Nogay Orda
- Safeviler
- Osmanlı İmparatorluğu
- Cumhuriyet Türkiye
- Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti
- Türkistan Millî Birliği
- Tuva Halk Cumhuriyeti

-Batı Türkistan Cumhuriyeti

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Tarihte birçok farklı Türk devleti kurulmuş olsa da farklı adlarla ve farklı bölgelerde birçok Türk beyliği ve kısa ömürlü Türk devleti de kurulmuştur. Bu devletlerin ve beyliklerin varlığı, Türk tarihinin zengin ve karmaşık yapısını yansıtmaktadır.

1.2. Türk Dünyası Jeopolitiği

Jeopolitik, bir ülke ya da bölgenin coğrafi konumunun, fiziksel çevresinin ve doğal kaynaklarının politik ve stratejik kararlar üzerindeki etkisini inceleyen kompleks bir disiplindir. Jeopolitik terimi, 19. Yüzyılın sonlarında ünlü Alman coğrafyacı Friedrich Ratzel tarafından ortaya atılmıştır (Köroğlu, 2004). Ayrıca jeopolitik kavramı siyasi güçlerin dünya üzerindeki dağılımlarını, etki ettikleri bölgeleri ve gerçekleştirdikleri faaliyetleri anlamlandırmak amacıyla kullanılmıştır. Jeopolitik, uluslararası anlamda devletlerin coğrafi konumlarının, doğal kaynaklarının ve çevresel özelliklerinin uluslararası politikaları ve stratejileri nasıl şekillendirdiğini analiz eder. Jeopolitiğin değişen ve değişmeyen unsurlarının bulunduğu söylenebilir (YÖK, 1997). Jeopolitiğin değişmeyen unsurları ülkenin dünya üzerindeki konumu, coğrafi anlamda karakteristik özellikleri olarak sıralanabilir. Jeopolitiğin değişen unsurları ise ülkedeki toplam nüfus, ekonomik durum, siyasi denge, yönetim biçimi, silahlı kuvvetler ve zaman olarak sıralanabilir (Köroğlu, 2004). Bu bağlamda jeopolitik kavramı birçok farklı unsurdan etkilenmekte olduğu gibi birçok farklı unsuru da ulusal ve uluslararası alanda etkilemektedir.

Türk dünyası, tarih boyunca çeşitli kültürel, siyasi ve ekonomik dinamiklerin merkezi olmuştur. Bu geniş coğrafya, Asya'nın kalbinden Avrupa'nın içlerine kadar uzanarak, çok sayıda devlet ve toplumu bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle, Türk dünyasının jeopolitik önemi, yalnızca tarihi ve kültürel bağlarla değil, aynı zamanda sahip olduğu stratejik konum ile doğal ve beşerî kaynaklar ile de belirginleşir. Türk Dünyası Doğu ile Batı arasında köprü görevi görmektedir. Bu stratejik konum hem tarih boyunca hem de günümüzde büyük güçlerin ilgisini çekmiştir. Örneğin, Orta Asya'da bulunan Türk devletleri, İpek Yolu'nun geçiş noktalarında konumlanarak ticaretin merkezi olmuşlardır. Bugün de Orta Asya'daki Türk devletleri enerji kaynaklarının Batı'ya taşınmasında kritik rol üstlenmektedirler (Ersoy, 2018).

Türk dünyası, kültürel ve tarihi açıdan önemli bir mirasa ev sahipliği yapmaktadır. Orta Asya'dan Avrupa'ya kadar uzanan bu geniş coğrafyada,

Türkler farklı medeniyetlerle etkileşimde bulunmuş ve zengin bir kültürel mozaik oluşturmuşlardır. Bu kültürel bağlar, günümüzde Türk devletleri arasında sarsılmaz bir işbirliği ve dayanışma ortamı hazırlamaktadır. Örneğin, TÜRKSOY gibi organizasyonlar, Türk kültürünü ve dilini yaşatmak ve yaymak amacıyla önemli faaliyetlerde bulunmaktadır (Güngör Şahin, 2022). Türk Dünyası'nın jeopolitik önemi Türk dünyasında bulunmayan diğer ülkeler tarafından da dikkat çekmektedir fakat bölgede jeopolitik açıdan çeşitli sorunlar da baş göstermektedir. Bölgedeki dini, mezhepsel ve etnik çeşitlilik siyasi çatışmalara ve gerilimlere yol açabilmektedir. Özellikle Türk Dünyası'nın Orta Asya'da kalan kısmı ve Kafkasya topraklarında yerel güçler ve uluslararası güçler arasında rekabet sıkça görülmektedir (Ersoy, 2018). Lakin bu zorluklar çeşitli fırsatları da beraberinde getirmektedirler. Bölgesel işbirliği ve uyum sağlama çabaları Türk devletlerinin ekonomik, siyasi ve kültürel bağlarını güçlendirmektedir. Türk Devleti Teşkilatı (TDT) gibi yapılar ortak güvenliğin sağlanması ve ortak kalkınma planlarının oluşturulması konusunda önemli adımlar atmaktadırlar (Akengin, 2019).

Türk Dünyası'nın jeopolitik önemli, stratejik konumu, enerji kaynakları ve kültürel mirası ile belirginleşmektedir. Bu bölgedeki Türk devletleri ve Türk toplulukları hem tarih boyunca hem de günümüzde küresel dinamiklerde önemli bir rol oynamaktadırlar. Gelecekte bu jeopolitik avantajların, dezavantajların, risklerin ve zorlukların yönetilmesi Türk Dünyası'nın küresel arenada daha etkili ve güçlü bir konuma ulaşmasını sağlayacaktır.

2.1. Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Türk Dünyası

Sosyal Bilgiler; Tarih, Coğrafya, Felsefe, Sosyoloji, Psikoloji, Arkeoloji ve Hukuk gibi sosyal bilimlerin kapsamında olan bilimlere dair konuların pedagojik hedeflerle basitleştirilerek kazandırıldığı bir derstir. Sosyal bilimler insan ilişkilerine odaklı araştırmalar gerçekleştirirken; sosyal bilgiler, okullarda uygulanan bir eğitim programıdır ve demokratik seviyede vatandaşlık eğitiminin bir parçası olarak insan ilişkileri üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler ve sosyal bilimler kavramlarının birbiri ile bağlantılı olsa da birbirine karıştırılmaması gerekmektedir (Uslu ve Geçgel, 2021).

Sosyal bilgiler, temelinde hak ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir. İnsanları gerçek hayata hazırlayan bu ders, sosyal anlamda ihtiyaç duyulan bilgilerin öğrencilere kazandırılmasını görev edinmektedir. Sosyal Bilgiler dersi, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 1924, 1926, 1948, 1968, 1985, 1998, 2005, 2018 ve 2024 yılında hem müfredat hem de içerdiği konular bakımında

değişiklikler geçirmiştir. Sosyal bilgiler dersi müfredatlarındaki değişiklikler ile hedefler ve amaçlar bakımından farklılıklar yaşamıştır. 1924 yılında sosyal bilgiler, Tarih, Coğrafya ve Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersleri aracılığıyla verilmiştir, bu derslerin ortak hedefleri arasında milli ve vatani duyguların güçlendirilmesi vardır (Akpınar ve Kaymakçı, 2012). 1924 yılında meydana getirilen yeni programda 1926 yılında yapılan değişikliklerle birlikte sosyal bilgiler öğretiminin amacının iyi bir vatandaş yetiştirmek ve vatan ve millet kavramlarına sahip çıkan bireyler yetiştirmek olduğu bilinmektedir. 1948 programında ise İkinci Dünya Savaşı'nın etkileri görülmektedir, insanın çevreyle olan ilişkisi ve ekonomik anlamda bilinçli bir insan olmak üzerinde durulan konulardır. Daha sonraki süreçlerde 1968 yılındaki değişikliklerle birlikte tarih, yurttaşlık bilgisi ve coğrafya dersleri "Sosyal bilgiler" adındaki tek ders haline gelmiştir (Binbaşoğlu, 1999). 1985 yılında ise ülkede 1980 yılında gerçekleşen askeri darbenin, sosyal bilgiler öğretim programını da etkilediği görülmektedir. Sosyal bilgiler, Milli coğrafya, milli tarih ve vatandaşlık bilgisi şeklinde üç ders olarak bu dönemde yapılandırılmıştır (MEB, 1988). 1998 programı ülkemizde sekiz yıl zorunlu eğitim uygulaması varken hazırlanmıştır ve tarih, coğrafya ve sosyal bilgilerin temelini oluşturan sosyal bilimlere ait bilgiler sosyal bilgiler adında bir bütün haline getirilmiştir. 2005 yılında uygulanmaya başlanan sosyal bilgiler öğretim programı, 2003 yılında hazırlanmış olup köklü değişikliklerle beraber yapılandırmacı bir öğretim anlayışına dayanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci dış uyaranların edilgen bir alıcısı değil, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur (Kaya vd., 2018). 2015 yılında 2005 programında yer alan öğrenme alanı sayısı dokuzdan yediye düşürülmüştür.

2018 yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda gerek genel amaçlar gerek kazanımlar gerekse öğrenme alanları gibi birçok alanda değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin öğretim programının genel amaçlarında "Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır." amacı 2018 programında çıkarılmıştır (MEB, 2005). Aynı alanda "Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanır.", "Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları.", "Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları.", "Millî, manevi değerleri temel alarak ve evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri." amaçları da 2018 programında dahil edilmiştir (MEB, 2018). 2005 programında 174

ayrı kazanım yer alırken 2018 programında bu sayı 131'e düşürülmüştür. Öğretim programlarındaki öğrenme alanlarına bakıldığında ise Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Güç, Yönetim ve Toplum öğrenme alanları 2018 programında çıkarılmış olup Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı dahil edilmiştir (Kalaycı ve Baysal, 2020).

2018'den itibaren eğitimde aktif olan sosyal bilgiler öğretim programı öğrencilerin toplumsal, tarihi, coğrafi ve birçok farklı sosyal bilimlere üzerine bilgi ve becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir müfredattır. Programda yer alan "Kültür ve Miras", "Bilim, Teknoloji ve Toplum", "Etkin Vatandaşlık" ve "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanlarında Türk Dünyası'na dair konulara geniş bir çerçevede yer verilmektedir. Öğretim programında Türk Dünyası'nın geçmişi "Kültür ve Miras" ve "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanlarında incelenirken Türk Dünyası'nın günümüzde ve gelecekteki durumları "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanında incelenmektedir. Türk Dünyası tarihinde yönetim ise "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında verilmektedir.

Tarih, sosyal bilgiler disiplinleri arasında çok özel ve önemli bir yere sahiptir. Bu denli önemli olmasının nedeni, sosyal bilgiler programının amaç ve vizyonunda belirtilen ifadelerin ancak tarih biliminin konularıyla gerçekleşebilmesi ve tarihin, etkin ve demokratik bireyler yetişmesine olanak sağlamasıdır. Tarih disiplini, sosyal bilgilere büyük katkılar sunarak, yeni nesillere günümüz dünyasının gerektirdiği becerileri kazandırır ve vatandaşlık eğitimleri için gerekli ortamı yaratır. Bu ortam, tarihçilerin özgü yöntemlerinin desteğiyle, ilköğretim öğrencilerine ilerleyen yaşamlarında barış, hoşgörü ve toplumsal duyarlılık gibi etkin yurttaş olmanın gereklerini; zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği kavrama, eleştirel düşünme ve empati gibi becerileri kazandırmayı hedefler. Sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin tarih bilimiyle ilgili geçmiş bilgisine sahip olma, tarih bilinci, tarihsel anlayış ve düşünme yeteneği, empati kurma, tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme, kanıta dayalı öğrenme ve sorgulama, kronoloji ve sözlü tarih bilgisi gibi beceri, değer ve bilgileri edinmeleri amaçlanır. Konular arasında, geçmişten bugüne toplumlar, devletler ve milletler; bunların ortaya çıkışları, siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkileri ve değerleri, kültürel mirasları bulunur. Ayrıca, vatanseverlik, fetih, vatan, harita, gaza, cihat, istimalet, gelenek, ıslahat, tören, milat, uygarlık, reform, Rönesans, keşif, kurultay ve saltanat gibi pek çok kavram öğretilmeye çalışılır (Öztaşkın, 2018). Bu kavramların birçoğunun Türk tarihi, Türk kültürü ve Türk Dünyası kapsamına girdiği dikkat çekmektedir.

2.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Türk Dünyası

Türk Dünyası, ortak kültürel ve tarihi bağları olan geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. Bu nedenle Türk Dünyası'nı kapsayan konular, sosyal bilgiler öğretim programlarında geçmişten günümüze kadarki yelpazede önemli bir yer tutmuştur ve halen tutmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde eğitim-öğretim daha çok medreseler üzerinden yürütülmekteydi ve günümüzdeki gibi müfredat bütünlüğü bulunmamaktaydı. Bu dönemde sosyal bilgiler dersi ismen olmasa da tarih ve coğrafya dersleri sosyal bilgiler eğitiminin temelini oluşturmaktaydı. Fakat Türk Dünyası'nı ilgilendiren konulara günümüzdeki öğretim programlarındakine nazaran daha az yer veriliyordu. Bunun nedeni ise eğitim ve öğretimde Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihine ve İslam tarihine daha çok yer verilmesiydi (Akyüz, 2021).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türk eğitim sisteminde köklü reformlar yapılmış olup eğitim-öğretimde birlik sağlanmaya çalışılmıştır. Çünkü farklı biçimlerde eğitim veren, müfredatları arasında birlik olmayan okullar Osmanlı'nın eğitim sisteminde bir çöküntü oluşturup kültürel birliğin oluşmasına ve güçlenmesine bir nevi engel olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğiyle gerçekleştirilen eğitimde reform hamleleri, modern ve laik bir eğitim sisteminin meydana gelmesini sağlamıştır. Bu dönemde, Türk dünyasına ilişkin konular, tarih ve coğrafya dersleri aracılığıyla daha geniş bir perspektiften ele alınmaya başlanmıştır. 1940'larda ve daha sonraki yıllarda kabul edilen eğitim-öğretim programlarında Türk tarihine ve Türk kültürüne yönelik konulara özel bir önem verilmiş ve bu konular bağlamında Türk Dünyası'nın öğrenciler tarafından iyi anlaşılması amaçlanmıştır. 1980'li yıllardan itibaren, Türkiye'de eğitim programlarında önemli değişiklikler yapılmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri 1980 yılında gerçekleşen askeri darbenin her alanda etkisinin görülmesidir. Bu dönemde, Türk dünyasına ilişkin konular, sosyal bilgiler ve tarih derslerinde daha fazla vurgulanmaya başlandı. 1985 yılında kabul edilen sosyal bilgiler öğretim programında, Türk dünyası konularına özel bir önem verilmiş ve bu konuların öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması amacıyla çeşitli etkinlikler ve projeler önerilmiştir. 1980 sonrası dönemde, Türk dünyası konuları, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte yeniden şekillenen dünya düzeninde, Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde önem kazanmıştır (Yalçın ve Akhan, 2009).

2000'li yıllardan itibaren, küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, eğitim programlarında da önemli değişikliklere yol açmıştır. 2005 ve 2018 yıllarında kabul edilen sosyal bilgiler öğretim programlarında,

Türk dünyası konularına geniş bir yer verilmiş, bu konuların öğrencilere daha etkin bir şekilde öğretilmesi amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler önerilmiştir. Bu programlarda, öğrencilerin Türk dünyasının tarihi, coğrafyası, kültürü ve günümüzdeki durumu hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir. Özellikle 2018 programında, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, kültürel miras bilincinin artırılması ve Türk dünyası ile ilgili projeler yapılması teşvik edilmiştir (MEB, 2018; Uslu ve Çetin, 2022).

Günümüzde faal olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programına bakıldığında bağımsızlık, estetik, barış, bilimsellik, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, adalet ve saygı değerlerinin Türk Dünyası ile doğrudan bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu değerlerden bilimsellik, Türk Dünyası'nın bilim dünyasına tarih boyunca sağladığı katkılar dolayısıyla Türk Dünyası ile ilişkilidir. 2018 öğretim programında yer alan becerilere bakıldığında "Araştırma", "Mekânı Algılama", "Kanıt Kullanma", "Sosyal Katılım", "Zaman ve Kronolojiyi Algılama", "Empati", "Harita Okuryazarlığı", "Değişim ve Sürekliliği Algılama" becerilerinin Türk Dünyası ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Öztürk ve Kafadar, 2020). Mevzubahis beceriler tüm sınıf düzeylerinde dengeli bir dağılıma sahiptir.

2018 öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına bakıldığında Türk Dünyası'na dair konuları en çok içeren öğrenme alanının "Kültür ve Miras" olduğu görülmektedir. Ayrıca "Birey ve Toplum", "İnsanlar, Yerler ve Çevreler", "Bilim, Teknoloji ve Toplum", "Küresel Bağlantılar", "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanları da Türk Dünyası ile ilgili konuları içermektedir. "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" öğrenme alanı ise genel olarak Türk Dünyası'na dair konuları ele almadığı için bu kapsamda değerlendirilmemiştir.

2.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Bu amaç kapsamında aşağıda verilen alt problemlere yanıt aranmıştır.

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları ne düzeydedir?

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları istatistiksel olarak cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- Sosyal bilgiler adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları istatistiksel olarak sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları istatistiksel olarak yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları istatistiksel olarak son 1 yılda Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları istatistiksel olarak Türk Dünyası ile ilgili ders alma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumları istatistiksel olarak Türk Dünyası ülkelerine seyahat etme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyasına yönelik var olan tutumlarını betimlemek hedeflenmiştir. Buna göre araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu haliyle betimlemeyi hedefleyen araştırma yöntemi olarak Karasar (2005) tarafından açıklanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu örneklem türü Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2012: 96) tarafından uygulama yapılan öğelerin ulaşılabilir öğelerden seçilmesi olarak açıklanmıştır. Gönüllülük esası temel alınarak araştırmanın çalışma grubunu Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan 118 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının 74'ü kadın, 44'ü erkektir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Akın, Saraçlı, Kılıç ve Yıldırım (2017) tarafından geliştirilen "Türk Dünyası Tutum Ölçeği" ile araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda; cinsiyet, sınıf, yaş, anne meslek, baba meslek, ilköğretimi bitirinceye kadar en uzun süre yaşanan yerleşim yeri, anne ve baba eğitim düzeyi, mezun

olunan lise türü, son bir yılda Türk Dünyası ile ilgili kitap okuma, son bir yılda Türk Dünyası ile ilgili herhangi bir konferans veya seminere katılma, üniversitede Türk Dünyasına yönelik bir ders alma, Türk Dünyası'ndan bir ülkeye seyahat etme değişkenleri yer almaktadır. Akın, Saraçlı, Kılıç ve Yıldırım (2017) tarafından geliştirilen "Türk Dünyası Tutum Ölçeği" bilişsel 8, duyuşsal 11 ve davranışsal 6 madde olmak üzere toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Türk Dünyası Tutum Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Veri toplama aracında yer alan değişkenlerin analizinde parametrik veya non-parametrik testlerin kullanımının durumunun belirlenmesi için dağılım normalliği testi gerçekleştirilmiştir. Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek, verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiğinin tespit edilmesi sonucunda; Cinsiyet; Anne Meslek, Baba Meslek, Son Bir Yılda Türk Dünyası İle İlgili Kitap Okuma, Son Bir Yılda Türk Dünyası İle İlgili Herhangi Bir Konferans veya Seminere Katılma, Üniversitede Türk Dünyasına Yönelik Bir Ders Alma, Türk Dünyası'ndan Bir Ülkeye Seyahat Etme değişkenlerinin analizinde Bağımsız Örneklem İçin t-Testi, Sınıf, Yaş, İlköğretimi Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Yeri, Anne ve Baba Eğitim Düzeyi, Mezun Olunan Lise Türü değişkenlerinin analizinde ise Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizin'de meydana gelen farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

4. Bulgular

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası'na Yönelik Tutumları Ne Düzeydedir? Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 1'de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Türk Dünyası Tutum Ölçeği	n	\bar{X}	Düzye
Toplam Puan Ortalaması	118	3.22	Yüksek

Türk Dünyası tutum ölçeğindeki sorulara sosyal bilgiler öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara göre aritmetik ortalama puanlarının hesaplanmasında “Çok Düşük (Kesinlikle Katılmıyorum) ($1.00 < \bar{X} \leq 1.80$), Düşük (Katılmıyorum) ($1.81 < \bar{X} \leq 2.60$), Orta (Kararsızım) ($2.61 < \bar{X} \leq 3.40$), Yüksek (Katılıyorum) ($3.41 < \bar{X} \leq 4.20$), Çok Yüksek (Tamamen Katılıyorum) ($4.21 < \bar{X} \leq 5.00$)” aralıkları temel alınmıştır. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası tutum ölçeğinden elde edilen toplam puan ortalamasının yüksek düzeyde ($\bar{X} = 3.54$ (Katılıyorum) ($3.41 < \bar{X} \leq 4.20$) olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgudan hareketle Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası tutumlarının “yüksek” düzeyde olduğu ifade edilebilir.

4.2. Cinsiyet Değişkenine Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının istatistiksel olarak cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 2’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
Kadın	74	77.80	14.96	116	2.55	.012*
Erkek	44	85.11	15.18			

* $p < .05$

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası tutum düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında erkek öğretmen adaylarına lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2’de [$t_{(116)} = 2.55$; $p < .05$] olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası tutum düzeylerinde cinsiyetin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Sınıf Değişkenine Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının istatistiksel olarak sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 3’te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3. Sınıf Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Sınıf	n	\bar{x}	Ss		KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	37	83.70	17.66	Gruplar Arası	861,262	3	287,087		
2. Sınıf	24	78.96	11.26	Gruplar İçi	26862,162	114	235,633		
3. Sınıf	19	75.79	13.08	Toplam	27723,424	117		1,218	.306
4. Sınıf	38	80.80	16.14						
Toplam	118	80.53	15.39						

Tablo 3'te Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir [$F_{(3-117)} = 1.218, p > .05$].

4.4. Yaş Değişkenine Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının istatistiksel olarak yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 4'te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 4. Yaş Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Yaş	n	\bar{x}	Ss		KT	sd	KO	F	p
18	13	78.46	18.44	Gruplar Arası	306,771	4	76,693		
19	11	85.09	19.40	Gruplar İçi	27416,652	113	242,625		
20	25	80.32	13.02	Toplam	27723,424	117		.316	.867
21	26	80.88	14.87						
22 ve üzeri	43	79.88	15.41						
Toplam	118	80.52	15.40						

Tablo 4'te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaşları ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasındaki durum incelenmiştir. Buna göre *One-Way ANOVA* analizinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir [$F_{(4-117)} = .316, p > .05$].

4.5. Konferansa/Seminere Katılma Durumu Değişkenine Ait Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının istatistiksel olarak Türk Dünyası ile ilgili konferansa/seminere katılma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 5'te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası ile İlgili Konferans/Seminere Katılma Durumu Değişkenine Göre Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Türk Dünyası ile İlgili Konferans/Seminere Katılma Durumu	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
Evet	47	82.49	17.34	116	1.129	.261
Hayır	71	79.22	13.94			

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ile ilgili konferansa/seminere katılma durumu değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı [$t_{(116)}=3.843$; $p<.05$] Tablo 5'te görülmektedir. Buna göre elde edilen bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının son 1 yılda Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılma durumlarının Türk Dünyasına yönelik tutum düzeylerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.6. Türk Dünyası İle İlgili Bir Ders Alma Durumu Değişkenine Ait Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının istatistiksel olarak Türk Dünyası ile ilgili bir ders alma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 6'da yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası ile İlgili Bir Ders Alma Değişkenine Göre Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Türk Dünyası ile İlgili Ders Alma Durumu	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
Evet	62	80.10	13.67	116	.317	.752
Hayır	56	81.00	14.21			

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ile ilgili ders alma durumu değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı [$t_{(116)} = .317$; $p > .05$] bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgu, Tablo 6'da görülmektedir. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ile ilgili ders almalarının Türk Dünyasına yönelik tutum düzeylerinde etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.7. Türk Dünyası Ülkelerine Seyahat Etme Durumu Değişkenine Ait Bulgular

Araştırmanın on ikinci alt problemi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının istatistiksel olarak Türk Dünyası ülkelerine seyahat etme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği yönündedir. Buna göre elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda Tablo 7'de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 7. Türk Dünyası Ülkesine Seyahat Etme Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız t-Testi Sonuçları

Türk Dünyası Ülkesine Seyahat Etme Durumu	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
Evet	14	81.14	23.33	116	.136	.892
Hayır	103	80.54	14.19			

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ülkesine seyahat etme değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı [$t_{(116)} = .136$; $p > .05$] bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgu, Tablo 7'de görülmektedir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ülkesine seyahat etme durumlarının Türk Dünyasına yönelik tutum düzeylerinde etkili olmadığı ifade edilebilir.

5. Sonuç ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ile benzerliklerimizin ve aynılıklarımızın farkında olduğunu da göstermektedir. Tarihte Türk adının ve Türk milletinin isminin geçtiği ilk yazılı metin Orhun Kitabeleri'dir. 732 ve 735 yıllarında yazılan kitabelerde "Hakan babam, doğudan batıya at koşturup Türk milletini tekrar topladı, birleştirdi. Türk devletini diriltti." (Ergin, 2008) ifadeleri 20. yüzyılda Türk Dünyası'nın bütünleşmesi ve Türk milli kimliğinin güçlendirilmesi noktasında yeniden vücut bulmuştur. Zira ulaşılan sonuç da bu dirilmeyi destekler niteliktedir. Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nda (Türk Devletleri Teşkilatı, 2024) ulusal kültür, eğitim ve gençlik politikalarında uyumun artırılması; Türk Dünyası'nda birlik, beraberlik ve dayanışma bilincine sahip bir nesil yetiştirilmesi; ortak Türk tarihi, kültürü, dili, edebiyatı ve coğrafyası ile ilgili bilimsel ve analitik araştırmaların yoğunlaştırılması; üye devletlerdeki okul müfredatlarında bu konulara ilişkin olarak yer alan seçmeli derslerin eklenmesi amaçlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası algılarının yüksek çıkması bu amacın gerçekleşmesinde ve sosyal bilgiler dersinde istenilen hedefe ulaşılmasında etkili olacaktır. Zira Türk ismi aynı zamanda siyasi bütünlüğü olan soydaş devletlerin ve halklarının da adıdır. Türk Devletlerinin maddi, manevi ve milli değerlerinin, kültürlerinin tanınması, bilinmesi ve korunmasında, ortak paydaların öğrencilere aktarılmasında sosyal bilgiler öğretmenleri kilit rol oynamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası tutum düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında erkek öğretmen adayları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada erkek öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarında bilişsel ve duyuşsal farkındalığın kadın öğretmen adaylarına göre farklı olduğunu söyleyebiliriz. Kadın ve erkek sosyal yaşamın en temel parçasıdır. Onlarsız bir toplum düşünülemez. Ancak aile ortamı, arkadaş çevresi, toplumsal cinsiyet önyargıları, yetiştirilme tarzı, temel değerlerin edinimi gibi faktörler bireylerin farkındalıklarını etkilemektedir. Ulaşılan sonuçta da bu faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu noktada, lisans eğitiminde sınıf düzeyinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarında etkili olmadığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaşları ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasındaki durum incelenmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu doğrultusunda yaş düzeyinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarında etkili olmadığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının son 1 yılda Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılma durumu değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak Türk Dünyası ile ilgili konferans/seminere katılan öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Biz Türkler dünyada yedi kıtaya yayılmış bir milletiz. Siyasi noktada farklı devlet çatıları altında yaşıyor olsak da ortak bir dile, geçmişe ve kültüre sahibiz. Ulaşılan bu bulgu Türk dünyasının geçmişinin ve bugününün bilinerek geleceğinin şekillenmesinde konferans ve seminerlerin etkili olduğunu göstermektedir. Bu etki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası tutumlarında ortak bir payda oluşturarak temel becerilerine yön verecektir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ile ilgili ders alma durumu değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türk Dünyası birlik içerisindedir ve bu birlikteliğin gelecek yıllarda devam etmesi elzemdir. Gelecek nesilleri yetiştirecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'nın siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına hakim olduklarını söylemek mümkündür.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası ülkesine seyahat etme değişkeni ile Türk Dünyası tutum düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. 21. Yüzyıl bilgi ötesi bir topluma geçiş sürecidir. Dijitalleşmenin artması ile birlikte sınırlar kalkmıştır. Sınırlar kalksa dahi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Mustafa Kemal Atatürk'ün belirlediği hedef doğrultusunda ilerlediği, Türk Dünyası ile manevi köprüleri her daim sağlam tuttuğu söylenebilir.

6. Öneriler

Bu araştırma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenimlerine devam eden sosyal bilgiler öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Bulguların karşılaştırılması noktasında araştırmanın bir benzeri farklı üniversitelerin Eğitim Fakülteleri'nde eğitimlerine devam eden sosyal bilgiler öğretmen adayları ile gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası'na yönelik tutumlarını belirlemek ve karşılaştırmak amacı ile bu çalışmada uygulanan veri toplama

aracının farklı branşlarda eğitimlerine devam eden öğretmen adaylarına uygulanması önerilmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Türk Dünyası'na yönelik tutumları araştırılabilir.

Ortaokul öğrencilerinin Türk Dünyası'na yönelik tutumları araştırılabilir.

Kaynakça

- Akengin, H. (2019). *Siyasi coğrafya: jeopolitik ve Ortadoğu jeopolitiği üzerine bir değerlendirme. beşeri ve iktisadi coğrafya araştırmaları: Prof. Dr. Nuran Taşlıgil'e armağan*. Eski Babil Yayınları.
- Akpınar, M., Kaymakçı, S.(2012) Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.20(2). 605-626.
- Akyüz, Y. (2021).*Türk eğitim tarihi*. Pegem Yayınları.
- Ergin, M. (2008). *Orhun Abideleri*. Boğaziçi Yayınları.
- Ersoy, R. (2018). Kafkasya'nın kültür jeopolitiği ve Türk dünyası. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 798-807. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.510236>
- Güngör Şahin, M. (2022). Bölgesel liderlik bağlamında Türk dış politikasının jeopolitik gerçeği: Türk dünyası. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Özel sayı, 5-37. <https://doi.org/10.17752/guvenlikstrtrj.1080249>
- Kaya, H. İ., Küçükali, R., & Ada, Ş. (2018). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşım uygulamalarında öğretmen adaylarının öğrenmede öz-düzenleme yetkinlik algıları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(44), 75-84.
- Koroğlu, V. (2004). Jeopolitik ve jeopolitik ilminin nüfus unsuru açısından Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 27-43.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB].. (1988). *Ortaokul programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programı. <http://ttkb.meb.gov.tr> (Erişim tarihi: 19.05.2024).
- Öztaşkın, Ö. B. (2018). Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler, R. Turan ve T. Yıldırım (Ed.), sosyal bilgilerin temelleri. Anı yayıncılık.
- Öztürk, C., & Kafadar, T. (2020). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 112-126. <https://doi.org/10.24315/tred.550508>
- Uslu, S., & Çetin, M. (2022). Character and values for world citizenship the case of social studies prospective teachers. *International E-Journal of Educational Studies*, 6(11), 56–69.
- Uslu, S., & Geçgel, Ş. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aktif yurttaşlık öz yeterlikleri ve milli değerlerin öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1328–1342.

Yalçın, A., & Akhan, N. E. (2019). Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programlarının sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlarına göre incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 12(3), 842-873.<http://dx.doi.org/10.30831/akukeg.414578>